

Kafli 16

Ungabörn og börn— Bráðatilfelli barna

Almennar hugleiðingar

- Slasað barn er yfirleitt hrætt, kvíðið og á erfitt með að útskýra eða taka útskýringum
- Foreldrar eru kvíðnir og hræddir
- Umönnunarfólk finna oft fyrir vanmætti þegar þeir sinna veikum eða slösuðum börnum
- Þú verður að halda rólegri og fagmannlegri framkomu

Lífæra og lífeðlisfræði barna

- Öndunarvegur barna er minni í hlutfalli við stærð þeirra
- Öndunarvegur barna er sveigjanlegri en fullorðinna
- Börn ná að halda sér góðum í töluverðan tíma en hrapa mjög hratt
- Börn tapa hita hraðar en fullorðnir

First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition



Skoðun og mat á börnum

- Fylgjast vel með:
 - Meðvitund
 - Hegðun
 - Öndun
 - Púls
 - Líkamshita
 - Húðlit

AAOS

First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition



Grunnhjálþ: endurlífgun barna

Fjögur ólík atriði frá endurlífgun fullorðinna:

1. Framkvæma endurlífgun í eina mínútu áður en kallað er eftir hjálþ ef þú ert einn
2. Notað þykkhönd annarar handar við hnoð
3. Þrýsta bringubeini u.þ.b 1/3 af þykkt bróstkassans
4. Hnoðhraði er 100 hnoð á mínútu með hlutfallið 15 hnoð á móti 2 blástrum (15:2) ef einn aðili er að hnoða má nota 30:2

AAOS

First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition



Grunnhjálþ: endurlífgun ungbarna

Fjögur ólík atriði frá endurlífgun fullorðinna:

1. Athuga meðvitund með því að slá á yljár eða hrista axlir
2. Notað mjúkan munn við munn og nef blástrur
3. Athuga púls í upphandlegg (brachial)
4. Notað tvo fingur í hnoðið
5. Þrýsta bringubeini u.þ.b 1/3 af þykkt bróstkassans
6. Hnoðhraði er 100 hnoð á mínútu með hlutfallið 15 hnoð á móti 2 blástrum (15:2) ef einn aðili er að hnoða má nota 30:2

AAOS

First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition



Soga á börnum og ungbörnum

- Notaða harðan og breiðan soglegg til að soga úr munnni
- Notaða mjúkan soglegg til að soga úr nefi
- Notaða ungbarnasoga fyrir nýfædd börn
- Aldrei að soga í meira en 5 sek í hvert skipti
- Andaða fyrir barnið áður en sogað er aftur

AAOS

First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition



Aðskotahlutur í öndunarvegi í barni með meðvitund

- Notaða tungu-kjálka tak
- Skoðaða öndunarveg
- Aðeins að nota fingur til að fjarlægja aðskotahlut ef hann er sjáanlegur.

AAOS

First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition



Öndunar erfiðleikar vs. Öndunar bilun

- | | |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none">• > 60 andardrættir á mínútu hjá ungbörnum• > 30 til 40 andardrættir á mínútu hjá börnum• Þandir nasavængir• Soghljóð (stridor)• Blámi• Skert meðvitund, eirðarleysi | <ul style="list-style-type: none">• < 20 andardrættir á mínútu hjá ungbörnum• < 10 andardrættir á mínútu hjá börnum• Máttleysi• Meðvitundarleysi• Minnkaður/engin hjartsláttur• Veikur/engin púls |
|---|--|

AAOS



Dælubilun

- Orsakast af öndunarbílun
- Teikn og einkenni:
 - Aukinn hjartsláttur
 - Fölvi eða blámi á húð
 - Breytingar á meðvitund



Skert meðvitund

- Ýmsar orsakir
- Ef orsök finnst, þá að meðhöndla með viðeigandi hætti. Annars klára skoðun og mat.
- Fylgjast með lífsmörkum
- Fylgjast með ABC
- Undirbúa flutning.



Astmi

- Getur gerst á öllum aldri
- Orsakast af krampa og samdrætti á berkjum lungna
- Róa sjúkling
- Láta sjúkling sitja uppi
- Láta sjúkling anda út með lokaðar varir





Kvashósti (croup)

- Sýking í efri öndunarvegi
- Algengt frá 6 mánaða aldri og að 4 ára
- Algeng teikn eru:
 - Hávær öndun
 - Geltandi hósti
 - Saga um kvef
 - Vilja stundum liggja út af



Speldisbólga (epiglottitis)

- Mikil bólga á speldinu (epiglottitis)
- Algeng frá 3 til 6 ára aldri
- Algeng teikn
 - Situr uppi
 - Getur ekki kyngt
 - Hóstar ekki
 - Slefur
 - Hræðsla eða ótti
 - Skjóta oft hökunni fram



Nær drukknun

- Skilgreining á þeim sem lifa af köfnun í vatni
- Önnur algengasta dánarorsök barna upp að 5 ára aldri (USA)
- Umönnun inniheldur m.a.:
 - Meta ABC
 - Gefa súrefni ef það er til staðar
 - Þurrka og halda hita
 - Undirbúa hraðan flutning



First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition

Hitalost

- Allt frá vöðvakrömpum, uppköstum, máttleysi og meðvitundarleysi
- Hitalost getur verið lífshættulegt
 - Fjarlægja fatnað og kæla með vatni
 - Fylgjast með ABC
 - Undirbúa hraðan flutning

AAOS

First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition

Sóttthiti

- Algeng afleiðing sýkinga
- Ekki dúða barnið of mikið
- Minnka hitann með því að klæða barnið úr fötum
- Láta blása um barnið, með víftu eða opna glugga/hurð
- Passa að barnið meiði sig ekki ef það fer að krampa
- Fylgjast vel með öndun

AAOS

First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition

Krampar

- Algeng afleiðing af háum hita
- Meðhöndlun
 - Setja sjúkling á gólfíð eða í rúm til að varna áverkum
 - Viðhalda öndunarvegi
 - Undirbúa hraðan flutning
 - Fylgjast með lífsmörkum og styðja við ABC

AAOS



Uppköst og niðurgangur

- Oftast afleiðing sýkinga í meltingarvegi
- Getur valdið ofþornun
- Stundum getur verið þörf á innlögn á sjúkrahús til að koma vökvabúskap líkamans í eðlilegt horf.
- Algegn teikn
 - Slappleiki
 - Þurr húð





Kviðverkir

- Alvarleg orsök er botnlangabólga
 - Krampakenndur verkur
 - Ógleði
 - Lystarleysi
 - Verkur byrjar oft í kringum nafla og færirst síðan niður til hægri
- Undirbúa flutning
- Leyfa sjúklingi að finna sér þægilega stöðu





Eitranir, inntökur

- Reyna að komast að því hvaða efni var tekið og magn efnisins
- Safna saman töflum og umbúðum
- Undirbúa flutning og hafa samband við eitrunarmiðstöð
- Ef flutningur tefst, hafa þá samband við eitrunarmiðstöð og fá leiðbeiningar:
 - Þynna efnið með vatni
 - Gefa lyfjakol
 - Framkalla uppköst með ipecac sýrópi



First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition



Eitranir, uppsogað

- Fjarlægja barnið frá eitrinu
- Fjarlægja fót
- Bursta af þurr efni
- Skola eittraða vökva með vatni í a.m.k. 20 mínútur
- Reyna að komast að því hvaða efni á í hlut
- Fylgjast með ABC
- Undirbúa flutning

AAOS

First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition



Ungbarnadauði (SIDS)

- Líka þekkt sem vöggudauði
- Gerist oftast frá 3 vikna til 7 mánaða aldurs
- Ef barnið er ennþá heitt, þá að hefja endurlífgun
- Bíða eftir frekari hjálp

AAOS

First Responder

Your First Response in Emergency Care
Third Edition



Slys á börnum

- Börn geta ekki tjáð sig jafn vel og fullorðnir
- Börn geta verið feimin og lokuð gagnvart ókunnugum
- Búnaði getur þurft að aðlaga að stærð barnsins
- Börn sýna ekki snemm einkenni losts en geta farið í alvarlegt lost ástand mjög hratt

AAOS



Umönnun slasaðra barna

- Það mikilvægasta sem hægt er að gera fyrir slasað barn er:
 - Opna og viðhalda öndunarvegi
 - Stöðva blæðingar
 - Undirbúa flutning



Teikn og einkenni ofbeldis á börnum

- Brot á mörgum stöðum
- Mar
- Bitför
- Brunaför eftir sígarettur
- Brunaför eftir að hafa verið dýft í heitt vatn
- Skrítnir áverkar sem passa illa við áverkasögu





Kynferðisofbeldi á börnum

- Getur verið bæði gagnvart piltum og stúlkum á öllum aldri
- Barnið gæti hafa verið lamið og einnig haft aðra alvarlega áverka
- Fá eins miklar upplýsingar og hægt er, bæði frá barninu og vitnum
- Flytja skal alla þá sem verða fyrir kynferðisofbeldi á slysadeild til aðhlyningar


